

ANTİK DÖNEM MEDENİYET VE İNANÇLARINDA EJDERHA VE TANRI İLİŞKİLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

AN EVALUATION ON THE RELATIONSHIP BETWEEN DRAGON AND GOD IN ANCIENT PERIOD CIVILIZATION AND BELIEFS

Harun DUMAN*
Turan SAĞIR**

Öz

Eski çağ toplumları, inançları içerisinde birçok ögeye yer vermişlerdir. Bunlardan bir tanesi de ejderhadır. Bazı toplumlarda yer altından, yeryüzüne çıkan ejderha, kıtlığın ve kötülüğün sembolü olarak görülürken, bazı toplumlarda da bereketin ve iyiliğin sembolü olarak görülmüştür. Yılan familyasından olan ejderha kelimesinin kökeni Farsçadır. Genel olarak eski çağ toplumları inançlarında baharın gelişi, büyük tanrının ejderha ile savaşa girerek onu öldürmesiyle başlar.

Bu çalışmada Mezopotamya, Hitit, Yunan, Mısır, İskandinav ve Hint mitolojilerindeki ejderhalar ve tanrıları ile olan mücadelelerine değindik.

Anahtar Kelimeler: Tanrı, Ejderha, Yılan, Eski Çağ İnançları.

Abstract

The ancient societies have included many items within their beliefs. One of them is also a dragon. While dragon, which appears from underground, is seen as a symbol of famine and evil in some societies, it is seen as a symbol of fertility and goodness in other societies. The root of the dragon word, which is from serpent family, is Persian. In general, the arrival of spring in the beliefs of ancient societies begins when the great God starts the war with the dragon and kills it.

In this work we have mentioned about the struggles with the dragons and gods of the Mesopotamian, Hittite, Greek, Egyptian, Scandinavian and Indian mythologies.

Keywords: God, Dragon, Snake, Ancient Beliefs.

1. GİRİŞ

Ejderha isminin kökeni Farsça: "Ajdahak veya Ajdaha" kelimelerinden türetilerek Türkçeye girmiştir (Boratav, 2012: 66). Ejderha kelimesinin İngilizce yazılışı: "Dragon" dur. Bu kelime ise Yunanca: "Drakon" kelimesinden türetilmiştir (Black & Green, 2003: 69). Türkiye Türkçesindeki anlamı da "Evren"dir (Beydilli, 2003: 194).

Ejderhaya epik metinlerde, şövalye romanlarında ve sözlü aktarımın masal, efsane ve şarkı türlerinde rastlanılır. Ejderha, kanatlı, ağızından alevler çıkarabilme gücüne sahip ve uçabilen efsanevi bir varlıktır. Fakat Eski Çağ toplumları, Ejderhayı büyük bir yılan olarak da tasvir etmişlerdir (Boratav, 2012: 66). Masallarda ve epik söylencelerde göllerin ve suların koruyucusudur. Bulutlarda da yaşayabilen ejderhalar göğün sularını boşaltırlar, tarlalara ve kadınlara bereket dağıtırlar (Eliade, 2003: 213). İnsanlığın ilk zamanlarından beri var olan Ejderha-Yılan, Göbekli Tepe'de ortaya çıkarılan dikili taşlar üzerinde de tasvir edilmiştir. 20 numaralı dikili taş incelendiğinde "T" şeklindeki baş kısmında bir betim söz konusu değilken aynı dikili taşın gövde kenarında yılan tasviri ile karşılaşan bir boğa tasviri vardır. Yılan ile boğanın savaşının resmedildiği dikili taş üzerinde, yılanın savaşı kazandığı görülmektedir (Himmetoğlu, 2018: 2).

Uzak Doğu mitolojisinde ejderha olumlu özelliklere sahip olarak düşünülmüştür. Diğer dünya mitolojilerinin aksine, Uzak Doğu ülkeleri ejderha tanrılarına sahiptir. Çin Ejderha Tanrısı, genç ya da yaşlı bir adam, sevimli bir genç kız ya da çirkin yaşlı bir kadın; bir fare, bir yılan, bir balık, bir ağaç; bir silah ya da bir alet gibi değişik şekillerde ortaya çıkabilir. Ancak şekli ne olursa olsun ejderha su ile yakından ilgilidir (Mackenzie, 1996: 50). O, bir Yağmur Efendisidir ve bu sebeple yağmur yağmasına neden olan gök gürültüsü tanrısıdır (Önal, 2007: 3). Burada dikkatleri çeken ilginç detay ise Uzak Doğu ejderhası ile Hitit literatüründeki Fırtına Tanrısı Teşup ile benzerliğidir. Teşup'ta aynı şekilde Göğün Yağmur Tanrısı'dır (Himmetoğlu, 2018: 9). Çeşitli hayvanların özelliklerini bünyesinde toplayan ve bundan dolayı bütün

*Doktora Öğrencisi, Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, dumanharun63@gmail.com, Kayseri/Türkiye
**Arş. Gör., Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, turansagir@erciyes.edu.tr, Kayseri/Türkiye

hayvanların gücünü ve niteliklerini toplu olarak sembolize eden timsah, yılan ya da kertenkeleden köken aldığına inanılan bir figürdür. Uzak Doğu'da uzun ömürleri ve büyü güçleri nedeniyle bilgeliğin sembolü olarak da görülmektedir (Önal, 2007: 3). Çin mitolojisi ve kültüründe ejderha değer verilen ve saygı duyulan çok önemli bir varlıktır (Sümer, 2016: 282).

Doğudan, Batıya doğru gelindikçe buradaki ulusların Uzak Doğu toplumlarının aksine ejderhayı kötü tasvir ettikleri, felaket habercisi olarak algıladıkları görülür. Burada insanları yutan ejderha, yer altı dünyası ile ilişki içindedir. Burada kışı yerin altında geçiren ejderha, ilkbaharda dışarı çıkar ve yazın göğe yükselir. Kısacası ejderha kışın yerin altında yaşayan yazın ise yeryüzünde hüküm süren tanrısal bir varlıktır (Roux, 2011: 68). Özellikle Mezopotamya ve Anadolu inanışlarında baş tanrı, ejderhayı öldürerek yeryüzünü yaratır veya baharın gelmesini sağlar.

2. MEZOPOTAMYA İNANÇLARINDA EJDERHALAR VE TANRILAR İLE SAVAŞLARI

Mezopotamya inanışlarında ejderhalar ve yılanların yaratıcısı olarak Ejder Tiamat görülür. Tiamat ismi Akadça'da *Tiamtum* (Deniz) manasına gelir. Aşağıda da anlatılacağı üzere Tiamat, cephe aldığı tanrılara karşı savaşmak için 11 çeşit canavar yaratır. Bunların dördü ejderha-yılan karışımıdır. Akadça'da bu yaratıkların isimleri şöyledir; *Musmahhu*, *Usumgallu*, *Basmu* ve *Muşhuşsu*'dur (Black & Green, 2003: 218).

2.1. Marduk ve Ejderha Tiamat

Mitoloji, destan, ağıt, masal, atasözleri ve hikâye gibi edebiyatın birçok türünde eserler yazan Sümer ve Babilliler, duygu ve hayal güçlerini yansıtmakta son derece ilerlemişlerdir. Bu bağlamda çıkardıkları en önemli eserlerden bir tanesi de Enuma Eliş (Vaktiyle Göklerde) adlı yaratılış destanıdır. Burada üstünde durduğumuz konu Tanrı Marduk ve Kaos Tanrıçası Ejder Tiamat arasında geçen mücadeledir.

Söz konusu olan destanda olaylar şöyle gelişir: "*Henüz yukarının adı gök değilken, aşağıya yeryüzü denmez iken, Apşu vardı. Tanrıların ileri geleni ve babasıydı o ve onların hepsini doğuran Tanrıça Tiamat vardı*" (Heidel, 2017: 3). Büyük kanatları ve yırtıcı pençeleri ile devasa bir yılan ve ejderha olarak tasvir edilen Tiamat (Budge, 2010: 13). efsanenin devam kısmında Gök Tanrı Apşu ile birleşerek diğer tanrıların doğumuna sebep olur. Fakat ilerleyen zamanlarda tanrılar bir araya gelerek Tiamat'ın canını sıkırlar. Tiamat ve veziri Kingu, tanrılar ve tanrıçaların taptıklarından hoşlanmadıkları için onları yok etmek için bir ordu kurar. Fakat tanrı ve tanrıçaların içinden buna engel olacak ve Tiamat'ın karşısına çıkmaya cesaret edecek kimse bulunmaz (Heidel, 2017: 39).

Fakat daha sonra Bilge Tanrı Ea'nın oğlu Marduk, Tanrıların kralı olacağı ve buyruğunun üstüne söz söylenmeyeceği karşılığın da Tiamat ile savaşmayı kabul etmiştir;

"*Siz Tanrılar, sözlerinizi esirgemeyin. Arzu ettiğiniz şeyleri yapmam için gitmeme izin verin. Kim size savaşta meydan okumaya cesaret etmiş ki ?*" Marduk, Tiamat ile savaşmak için ordu kurar. Şimşek mızrağı ve yıldırım oklarını alır. Fırtına arabasına atlayan Marduk, Tiamat'ın gizli mağarasına yaklaşır ve şöyle der: "*Sen kendini yücelttin ve öfkeli kötü kalbinle yüce tanrılara ve babalarına savaş açmaya cesaret ettin. Sen iyi olan şeylere düşmansın ve günahkâr olanları sevdin. Bütün güçlerini toplu ve silahlanarak savaşmaya gel!*" (Mackenzie, 2014: 175-176). Yapılan korkunç savaş sonucunda Marduk, Tiamat'ı yener ve her bir parçası ile evreni kurar. Bundan sonra Marduk, bütün tanrıların en güçlüsü konumuna gelir. Bu anlatılan durum, Mezopotamya inanışlarında *Ejderi Öldürme Miti* olarak geçer (Heidel, 2017: 41).

2.2. Dev Ejderha

Asurbanipal'ın kitaplığında bulunmuş ve 1901 yılında yayımlanan (Cuneiform Texts in The British Museum, Cilt13, Levha 33 vd.) tablette ejderha savaşı anlatılır. Tabletten çoğu yok olmasına rağmen yine de değerlendirmede bulunulmuştur. Ejderha'nın ismi Labbu'dur. Buna göre: "*Dev bir ejderha dünyayı yıkıp geçmekteydi. Tanrılar çaresizlik içinde beklemekteydiler. Kent sakinleri bitip tükenmişti. Kent sakinlerinin sayısı azalmıştı. Tanrılar hiç dikkat etmiyordu. Haykırışlarına itibar etmiyorlardı. Kim üretti bu ejderhayı diye söyleniyorlardı. Uzunluğu elli mil, ağız altı arşındı. Öyle ki nihayetinde gökteki bütün tanrılar ondan korkmaya başlamıştı. Enki, bu görevi Tişpak'a verdi.*" Tabletten ön yüzünün bütün aşağısı ve arka yüzünün üst tarafı yok olduğu için mitin devamı yoktur. Fakat tabletin sonunda Tişpak'ın ejderhayı öldürerek dünyayı kurtardığı yazılıdır (Bottero & Kramer, 2017: 528).

2.3. Gılgamış ve Hubaba (Huvava)

Ejderha öldürme motifinin üçüncüsünde baş figür tanrı değil bütün Sümer kahramanları arasında en ünlüsü olan Gılgamış'tır. Onun öldürdüğü korkunç yaratık, yaşam ülkesini ve özellikle oranın kutsal sedir ağaçlarını elinde tutan Huvava'dır. Bu hikâye, Gılgamış Destanı'nda: *Gılgamış ve Ölümsüzler Ülkesi* adlı bölümde anlatılmaktadır. Buna göre; Gılgamış, ölümsüzlüğü elde edemediği için sonu gelmeden yararlı bir şeyler yapmaya karar verir. Bunun için de uzaklardaki *Yaşam Ülkesi* ne gitmeyi ve oradaki sedir ağaçlarını keserek memleketi Uruk'a getirmeyi planlar. Yoldaşı Enkidu ile yola çıkar. Girecekleri yer güneş tanrısı

Utu'ya ait olduğu için ona kurban keserler. Fakat Utu, pek razı gelmez. Ancak daha sonra Gilgamiş Utu'yu ikna ederek ormana girme izni almıştır. İki kahraman, sedir ormanına girdikten sonra buranın yaşayan Hubaba ile karşılaşır (Kramer, 1990: 150). Tam o sırada güneş tanrısı tarafından korkunç bir fırtına ortaya çıkar. Gilgamiş ve yoldaşı Enkidu fırtınada şaşkına dönen ejderha Hubaba'ya saldırırlar. Ejderhayı saldırılarıyla sersemlettikten sonra, Enkidu onu bağlar. Ejderha Hubaba, Gilgamiş'a yalvarmaya başlar. Fakat Enkidu, Gilgamiş'ın ejderhaya kanmasına izin vermeden ejderhayı öldürür. Hem ülkelerini bu korkunç canavardan kurtarırlar hem de ünleri daha da artan bu iki yoldaş halkın ve tanrıların gözdeleleri haline gelirler (Çığ, 2016: 39-40).

3. HİTİT İNANCINDA EJDERHALAR VE TANRILAR İLE SAVAŞLARI

3.1. Teşup ve İlluyanka

Bu mitos, eski ve yeni versiyonları olmak üzere iki versiyondan oluşmakta olup, Ejder İlluyanka'nın öldürülmesiyle ilgilidir. Hititlerde, yeni yıla giriş şenliği olan Purilli Şenliği'nin, Tanrı Teşup'un ejder İlluyanka'yı öldürmesi ile başladığına inanılır (Hooke, 2002: 116).

Efsanenin birinci versiyonu şu şekildedir: Ejder İlluyanka, Teşup'u yenilgiye uğratar. Bunun üzerine tanrı Teşup, yardım istemek için tanrılar meclisine başvurur. Yardım teklifini kabul eden Tanrıça İnara, ejdere karşı bir tuzak hazırlar. Birçok kabı şarap ve çeşitli içkilerle doldurur ve kendisine yardımcı olması için Hupasiyas adında bir adamı çağırır. Adam, tanrıçanın kendisiyle yatması karşılığında yardım etmeyi kabul eder. Tanrıça, adamın kendisiyle uyumasına izin verir. Daha sonra onu ejderin kovuğunun yanına bir yere saklar. Kendisi ise süslenip güzelleşerek ejderi ve çocuklarını dışarı çıkarmayı başarır. Ejder ve çocukları, tüm içki kaplarını içtikten sonra sarhoşluktan kovuklarına dönemeyecek duruma gelirler. Bunun üzerine Hupasiyas, saklandığı yerden çıkar ve ejderi bir iple bağlar. Fırtına Tanrısı Teşup'ta öteki tanrılarla birlikte gelerek Ejder İlluyanka'yı öldürürler (Hooke, 2002: 116-117).

Efsanenin ikinci versiyonuna göre: Ejder İlluyanka, Teşup'u yenince, onun gözlerini ve kalbini alıp götürür. Ejderden öcünü almak için Teşup, yoksul bir adamın kızını alarak onunla evlenir ve bir çocuğu olur. Bu çocuk da büyüyünce ejder İlluyanka'nın kızı ile evlenir. Teşup, oğluna karısının evine gittiği zaman kalbini ve gözlerini istemesini söyler. Teşup'un dediğini yapan çocuk, kalbi ve gözü babasına verir. Teşup, organlarına geri kavuşunca silahlanır ve ejder ile savaşmaya gider. Tam ejderi öldürecekken oğlu: "*Beni de onunla birlikte öldür*" der. Bunun üzerine Teşup, İlluyanka'yı öldürdüğü gibi kendi oğlunu da öldürür. Böylece ejderden öcünü almış olur (Hooke, 2002: 117).

4. YUNAN İNANCINDA EJDERHALAR VE TANRILAR İLE SAVAŞLARI

Mezopotamya mitolojisinde Ejder Tiamat, ejderhaların annesi olarak görülüyorsa aynı şekilde Yunan mitolojisinde de Echidna, ejderhaların annesi konumundadır. Yunan mitolojisinin yaratıcılarından olan Hesiodos, ejderhaların soyunu anlatırken "Echidna" adlı ana ejderha konumundaki bir dişi ejderhadan bahseder ve bütün ejderhaların Echidna'dan türediğini söyler. Echidna, Typhon ile birleşerek birçok kötü canavar doğurmuştur. Hesiodos, Echidna'nın doğumunu şöyle anlatır; "*Kallirhoe, yenilmez bir ejderha yarattı. Ne ölümlülere ne de ölümsüzlere benzeyen. Bir mağarada doğdu bu azgın yürekli Echidna. Yarı bedeni bir genç kız, yarı bedeni ise yıldırdı*" (Hesiodos, 1991: 114).

4.1. Zeus ve Typhon

Yunan mitolojisindeki en ölümcül canavarlardan olan Typhon, bütün canavarların babası unvanının sahibidir. Toprak Ana Gaia ve yer altı çukuru Tartaros'un oğludur. En güçlü tanrıların bile kendisinden çekindiği Typhon'un üst tarafı insan biçiminde, alt tarafı ise bir yılan kıvrımı biçimindedir. Kanatları ve bir sürü ejderha başından kafası vardır. Karısı Echidna ise bir ejderha olup bütün canavarların anası olarak tanınır (Canova, 2016:254).

Yunan mitolojisindeki baba Tanrı Zeus'un Typhon ile karşılaşmasının nedeni ise Toprak Ana Gaia'dır. Titanları kıskırtıp Zeus'un üzerine yollayan Gaia, Zeus'un titanları yendiğini görünce Typhon'u yaratır ve Zeus'un üzerine salar:

"*Ama Zeus Titan'ları kovunca gökten, Ana Toprak (Gaia) son oğlu Typhon'u doğurdu. Ayakları yorulmak bilmez bu yaman tanrının. Yüz yılan başı yükselir omuzlarından. Ateş alev saçarak kara kaşları altından ve sesler yükselir bu korkunç başlardan. Az kalsın bir kıyamet kopacaktı o gün. Typhon kralı olacaktı ölümlü ve ölümsüzlerin. Ama tanrılar ve insanlar babası Zeus, keskin görüşüyle farkına vardı onun. Birden güreledi olanca öfkesiyle. Yer yerinden oynayıp sarsıldı. İnledi kat kat gökler ve denizler. Bir yandan gök gürültüsü ve şimşekler, bir yandan ejderhanın saldırdığı alevler, bir yandan azgın rüzgârlar ve yıldırımlar. Kaynıyordu yer gök deniz baştanbaşına. Dört bir yandan kıyıları yükseliyordu. Zeus toparlayıp var gücünü, huşumunu, yakalayıp şimşeklerini, yıldırımlarını, dikildi Olympos'un başına ve vurdu! Birden ateşe boğdu çepeçevre korkunç canavarın inanılmaz başlarını. Yediği kamçıyla duraklayan Typhon yıkıldı yere kolu kanadı kırılarak ve Toprak Ana inledi inim inim"* (Hesiodos, 1991: 132).

4.2. Herakles (Hercules) ve Hydra

Yunan mitolojisindeki bir diğer efsane ise Herakles ve Hydra'nın savaşıdır. Aslında Herakles, tam tanrı değildir. Fakat tanrısal güçlere sahip olduğu için yarı tanrı, yarı insan olarak tasvir edilir. Herakles, Zeus ve Alkmene'den değildir. Annesi ölümlü olduğundan dolayı tam tanrı olamamıştır. Yunan mitolojisinde çapkınlığı ile bilinen Zeus, Alkmene'nin kocasının kılığına girerek onunla birlikte olur, bu birliktelikten Herakles doğar. Fakat bu durumdan rahatsız olan Zeus'un karısı tanrıça Hera, çocuğun başına birçok felaket açar (Estin & Laporte, 2008: 153).

Bu felaketlerden biri de Herakles'in işlerinden ikincisi, kestikçe başı çoğalan ejderha Hydra'yı öldürmektir. Yılan ya da ejderha anlamına gelen Hydra, Echidna ve Typhon'un birleşmesinden meydana gelir. Hesiodos, Hydra'yı şöyle tanımlar: "*Hydra o bataklıklar canavarı ki, tüyler ürpertir bütün yaptıkları. O Hydra ki ak kollu Hera tanrıça büyütmişti, korkunç huncunu gidermek için kahramanlar kahramanı Herakles'e karşı.*" (Erhat, 1996, 146).

Yeğeni ve sadık yoldaşı Iaolos ile yola çıkan Herakles, Lerna bataklığında yaşayan Hydra'yı görürler. İnine kaçan ejderhayı, Herakles ateşli oklarıyla durdurur. Bunun üzerine dokuz başlı Hydra, Herakles'e saldırır. Ejderha, Herakles'i yerden yere vurmasına karşın tanrısal gücü ön plana çıkan Herakles'e bir şey olmaz. Ejderhanın kafalarını hedef alan Herakles, hiçbir sonuç alamaz. Zira Hydra'nın her kesilen başının yerine yenisi çıkar. Yoldaşı Iaolos'tan yardım alan Herakles, kestiği her başın yerini yakmaya başlar. Böylelikle yanan kafalardan yeni bir tanesi çıkmayınca ejderhanın son kafasını da keser. Gövdesini ikiye bölen Herakles, oklarını Hydra'nın akan kanına batırır. Efsaneye göre bu sayede Herakles'in oklarıyla açılan yaraların tedavisi mümkün değildir (Schwab, 2004: 157-158).

4.3. Perseus ve Deniz Ejderhası

Çapkınlığı ile bilinen Yunan baş Tanrısı Zeus, ölümlü olan Danae ile birlikte olur ve bu birliktelikten yarı tanrı olan Perseus doğar. Gorgon kardeşlerden biri olan ve baktığını taşa çeviren Medusa'yı öldüren Perseus, Medusa'nın başını yanına alır ve bu baş sayesinde birçok düşmanını taşa çevirir (Erhat, 1996, 242).

Etiyopya Kralı Cepheus'a sinirlenen Denizler Kralı Poseidon, kralın ülkesinin üzerine büyük bir sel gönderir. Selin gelmesiyle denizden bir de deniz ejderhası çıkar. Ülkeye zarar vermeye başlayan ejderhayı durdurmak isteyen Kral Cepheus, bir kâhine başvurur. Bunun üzerine kâhin, ülkenin kurtulması için ancak kralın kızının ejderhaya kurban edilmesi gerektiğini söyler. Kral, kızını çok sevse de buna mecbur kalır. Kralın kızı olan güzeller güzeli Andromeda, ejderhaya sunulmak üzere deniz kenarına çarpmıha gerilerek bağlanır (Berens, 2014: 220).

Bu olayı duyan Perseus ise Kral Cepheus'a kızı ile evlenme karşılığında ülkesini ve kızını ejderhadan kurtarmayı teklif eder. Kral ise kızının kurtulma ihtimali karşısında teklifi kabul eder. Kızın çığlıklarını duyan Perseus, ejderhanın yaklaşmakta olduğunu görür. İlk iş olarak Perseus, Andromeda'yı serbest bırakır. Ejderha neredeyse Perseus'un bulunduğu karayı yutabilecek büyüklüktedir. Perseus, kükreyerek kıyıya doğru gelen ejderhaya Medusa'nın kesik başını çıkarıp gösterir. Ejderha, Medusanın kesik başının gözlerine baktığında hareketsiz kalır ve olduğu yerde taşa dönüşür. Böylece Perseus hem ülkeyi hem de Andromedayı ejderhadan kurtarır ve Andromeda ile evlenir (Baldwin, 2014: 92).

4.4. Apollon ve Python

Kehanet, müzik ve şifa tanrısı olarak bilinen Apollon, Zeus ve Leto'nun oğludur ve iyi bir okçudur. Apollon'un tapınma merkezlerinden olan Delphoi, Python adında dev bir yılan ve ejderha karışımı bir yaratık tarafından korunur (White, 2010, 132). Tanrı Apollon, Delphoi'de yaşayan ve kehanetlerde bulunan dev ejderha Python'u öldürerek Delphoi tapınma merkezinin sahibi olmak ister (Armutak, 2004: 145). Python'u öldürmek için doğruca saklandığı Parnassos Dağı'na gider. Ejderhayı oklar ile ağır yaralayan Apollon, canavarın saklanmasına izin vermeyerek onu öldürür. Böylelikle Apollon, Delphoi Kehanet Merkezi'nin tek sahibi ve tek kahini olur (Graves, 2010: 92).

5. DİĞER DÜNYA İNANÇLARINDA EJDERHALAR VE TANRILAR İLE SAVAŞLARI

5.1. Hint Mitolojisi:

5.1.1. İndra ve Vritra

Hint Mitolojisinde tanrıların kralı olan İndra, insanların koruyuculuğunu yapar ve aynı zamanda yağmur ve toprağın verimliliğiyle ilgilenir. Yıldırma hükmeden tanrı, kuraklığa neden olan kötü ruhları yok etmektedir. Bu kötülerden bir tanesi de İndra'nın ilk kahramanlıklarından olan bir ejderhayı öldürmesidir (Rosenberg, 2003: 516).

Dünyaya kötülük yapan Vritra adında bir ejderha tanrılar ve insanlara düşmanlık yapar. Dünyanın yedi nehrini yutar ve bu nehirleri hapsederek bunları korumak için dağın tepesinde nöbet tutmaya başlar. Gece gündüz uyanık kalarak kendisine kafa tutacak her varlığa karşı ganimetini savunmak için hazır bekler.

Bunun üzerine susuz kalan halk, tanrılara yakararak yardım ister. Fakat hiçbir tanrı bu büyük ejderhayı yenecek güçte değildir. Zamanla açlıktan ve susuzluktan kırılan insanların yardımına genç Tanrı İndra koşar. Büyük silahı ölümcül yıldırımını sağ eline alarak yola koyulur. İndra, ejderhayı gördüğünde hiçbir korku belirtisi göstermez. Ejderhanın fırlattığı alevler, İndra'ya hiçbir şey yapmaz. İndra, büyük ölümcül yıldırımını kaldırarak ejderhaya fırlatır ve insanları bu kötü ruhlu ejderhadan kurtarır (Rosenberg, 2003: 517).

5.2. İskandinav Mitolojisi

5.2.1. Sigurd ve Fafnir

İskandinav Mitolojisi'nde karşımıza çıkan isim ise Sigurd'tur. Bir tanrı veya yarı tanrı olmamasına rağmen, İskandinav Mitolojisi kahramanlarından biri olan Sigurd, Danimarka kralının oğludur. En iyi şekilde yetiştirilmiş ve ejderha Fafnir ile savaşmıştır. Hocası ise demirci ustası Regin'dir. Ejder Fafnir, Regin'in hem babasını öldürmüş hem de altınlarını çalmıştır. Regin ise intikamını almak için Sigurd'tan yardım ister. Demirci ustası Regin Sigurd'u ikna eder ve ona çok özel bir kılıç yapar. Tek gözlü yaşlı bir adam kılığına giren Tanrı Odin ise, Sigurd'a ejderhayı nasıl öldürebileceği hakkında ipucu verir (Page, 2009: 139).

Sigurd ve Regin, ejderhanın yaşadığı ve hazinesini koruduğu ormana doğru yola çıkar ve ejderhayı her gün susuzluğunu giderdiği nehir üzerinde bulurlar. Ejderhanın büyüklüğünden ürken Sigurd'a tanrı Odin cesaret verir ve ejderhanın kanında boğulmaması için bir çukur kazmasını tavsiye eder. Fafnir'in üstüne gelmesinden korkmayan Sigurd, kanlı bir çarpışmadan sonra ejderhayı öldürerek hazinesine el koyar. Regin'de babasının intikamını böylelikle almış olur (Rosenberg, 2003: 375).

5.2.2. Thor ve Midgard Yılanı (Dünya Yılanı)

İskandinav Mitolojisinin en güçlü tanrılarında olan Thor, Odin ve Frigg'in oğludur (Kozan 2004: 248). İskandinav Mitolojisinde Midgard adlı bir yılan-ejderha ile savaşmıştır. Denizde yaşayan Midgard Yılanı, zaman zaman su yüzüne çıkıp dünyayı zehirler. Bu duruma son vermek isteyen Thor, Hymir adlı bir dev ile Midgard Yılanı'nı avlamak için kayıkla denize açılır. Yılan ile amansız bir mücadeleye giren Thor, yılanı sonunda öldürür fakat yılan ölmeden önce zehirli kuyruğunu Thor'a dokundurarak Thor'un ölümüne sebep olur (Byatt, 2003: 76).

5.3. Mısır Mitolojisi

5.3.1. Ra ve Apep

Mısır Mitolojisi'nde güneş tanrısı olan Ra, yılan biçiminde tasvir edilen Apep ile savaşmıştır. Kötülüğün sembolü olarak görülen Apep, güneşin de düşmanıdır. Fakat Güneş Tanrısı Ra, her gün güneşin doğması için Apep ile savaşa girer ve her savaşında başarılı olarak güneşin doğmasını sağlar (Erden, 2016: 63).

SONUÇ

Bu çalışmada bazı dünya mitlerindeki tanrı ve ejderha savaşları ile ilgili bilgi verildi. Çin ve Japonya toplumlarında ejderha, bereket ve iyiliğin sembolü sayıldığından sadece belirli toplumdaki mitolojik olaylara değinildi. Batı'ya doğru gelindikçe ejderhanın, insanlara kötülük ve uğursuzluk getirdiğini görüldü. Genel olarak bakıldığında ortaya çıkan sonuç üzere insanların başlarına bela ve kötülükler açan, dünyada kaos ortamına sebep olan ejderhalara güçlü tanrılar müdahale ederek onları yok etmektedirler. Bazı toplumlarda da özellikle Mezopotamya bölgesinde tanrı, ejderha ile savaşa girer ve öldürerek baharın gelişini sağlar. Babil ve Sümerlere ait olan Enuma Elish destanında ise Tanrı Marduk, Ejderha Tiamat' öldürerek evreni yaratır. Mısır Mitolojisi'nde Ra, ejderha Apep'i öldürerek yeni günün doğmasını sağlar. Yunan Mitolojisi'nde ise ejderha öldürme işini genellikle tanrıların ölümlü insanlardan doğma çocukları tarafından yapıldığını görüldü. Bu çalışmada görüldüğü üzere ejderha, yerin altında, yerin üstünde ve sularda yaşayan, bazen alkol alabilen, kanının zehirli olduğu, birden fazla başının olduğu, çok büyük olduğu dikkat çekmiştir.

Ejderhayı öldürme olayı değindiğimiz bahsedilen çoğu toplumlarda aynı safhalardan geçer. Önce insan veya tanrılara güçlü bir ejderha saldırır, sonrasında bu ejderhayı öldürebilecek bir tanrı veya yarı tanrı seçilir, ona özel silahlar ve zırhlar verilir ve bu tanrı ejderhayı öldürmek için yola çıkar. Tanrıların, ejderhayı öldürme olayında bazen yardım ettikleri, bazen de yardım aldıkları görülmüştür.

KAYNAKÇA

Adalı, S. F.& Görgü A.T. (2017). *Babil Yarattığı Destanı-Enuma Elish*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Armutak, A. (Şubat 2004). Doğu ve Batı Mitolojilerinde Hayvan Motifi. *İstanbul Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi Dergisi*, Cilt:30, s.143-157.

Baldwin, J. (2014). *Antik Yunan Hikayeleri*. (Çev.:Oğuz Can Güçlü), İzmir: İlya Yayınları.

- Berens, E.M. (2014). *Antik Yunan Efsaneleri ve Yunan Mitleri*. (Çev.: Nisan Benzergil), İzmir: İlya Yayınları.
- Beydili, C. (2003). *Türk Mitolojisi Ansiklopedik Sözlük*, Yurt Yayınları, Ankara.
- Black, J.& Green, A. (2003). *Mezopotamya Mitolojisi Sözlüğü*, İstanbul: Aram Yayıncılık.
- Boratav, P.N (2012). *Türk Mitolojisi*, Ankara: Bilgesu Yayınları.
- Bottero, J. & Kramer, S.N. (2017). *Mezopotamya Mitolojisi*. (Çev.: Alp Tümertekin), İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Budge, E.A.W. (2005). *The Babylonian Legends of Creation And The Fight Between Bel and Dragon*. New York: Cosime Classic.
- Byatt, A.S. (2013). *Ragnarök Tanrıların Alacakaranlığı*. (Çev.: Kemal Baran Özbek), İstanbul: İthaki Yayınları.
- Canova, R.C. (2016). *Yunan Mitolojisi*. (Çev.: Ayşe Bilgehan), İstanbul: Mitoloji Tarihi Yayınları.
- Çığ, M.İ. (2016). *Gilgamesh Tarihte İlk Kahraman*, İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Eliade, M. (2003). *Dinler Tarihine Giriş*. (Çev.: Lale Arslan), İstanbul: Kabalıcı Yayınları.
- Erden, C. (2016). *Dünya Mitlerinde Yılan*. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Erhat, A. (1996). *Mitoloji Sözlüğü*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Estin, C. & Laporte, H. (2008). *Yunan ve Roma Mitolojisi*. (Çev.: Musa Eran), Ankara: Tübitak Popüler Bilim Kitapları.
- Graves, R. (2010). *Yunan Mitleri Tanrılar Kahramanlar ve Söylenceler* (Çev.: Uğur Akpur), Ankara: Say Yayınları.
- Heidel, A. (2000). *Babil Yarattığı Destanı*. (Çev.: İsmet Birkan), Ankara: Ayraç Yayınları.
- Hesiodos, (1991). *Eseri ve Kaynakları*. (Çev.: Sabahattin Eyüboğlu, Azra Erhat), Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Himmetoğlu, M.F. (Mart 2018). Neolitik Dönem ve Eskiçağ Anadolu'sunda Kutsal Boğa ve Fırtına Tanrısı İlişkisinin Kökeni Hakkında Yeni Değerlendirmeler. *Tarih Okulu Dergisi*, Yıl; 11, Sayı; 33, s.1-21.
- Hooke, S.H. (2002). *Orta Doğu Mitolojisi*. (Çev.: Alaeddin Şenel), Ankara: İmge Kitabevi.
- Kozan, M. (Ocak 2014). Kuzey Mitolojisinin Günümüz Kültürüne Yansımaları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt; 173, Sayı; 173, s.245-254.
- Kramer, S.N. (1990). *Tarih Sümerde Başlar*. (Çev.: Hamide Koyukan), Ankara: Kabalıcı Yayınları.
- Mackenzie, D. A. (2014). *Babil ve Asur Mitleri*. (Çev.: Nisan Benzergil), İzmir: İlya Yayınları.
- Mackenzie, D. A. (1996). *Çin ve Japon Mitolojisi*. (Çev.: Koray Akten), Ankara: İmge Kitabevi.
- Önal, N.O. (Ankara 2007). *Çin Mitolojisindeki Ejderha Motifinin Çağdaş Seramik Motiflerde Yorumlanması*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara.
- Page, R.I. (2009). *İskandinav Mitleri*. (Çev.: İsmail Yılmaz), Ankara: Phoneix Yayınları.
- Rosenberg, D. (2003). *Dünya Mitolojisi Büyük Destan ve Söylenceler Antolojisi*. (Çev.: Koray Akten, Erdal Cengiz), Ankara: İmge Kitabevi.
- Roux, J.P. (2011). *Eski Türk Mitolojisi*. (Çev.: Musa Yaşar Sağlam), Ankara: Bilgesu Yayınları.
- Schwab, G. (2004). *Klasik Yunan Mitolojisinin En Güzel Efsaneleri*. (Çev.: Devrim Doğan Yüzer), İzmir: İlya Yayınları.
- Sümer, N. (2016). Dinsel ve Mitolojik Bir Sembol Olarak Yılan. *The Journal of Academic Social Science Studies*, Sayı; 43, s. 275-288.
- White, A. W. (2010). *Mitoloji*. İstanbul: NTV Yayınları Başvuru Kitapları.